EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 15.9.2010
COM(2010) 477 konč.

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Pobuda Mladi in mobilnost za izkoriščanje potenciala mladih pri doseganju pametne, trajnostne in vključujoče rasti v Evropski uniji

{SEC(2010) 1047}

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Pobuda Mladi in mobilnost za izkoriščanje potenciala mladih pri doseganju pametne, trajnostne in vključujoče rasti v Evropski uniji

1. UVOD

Strategija Evropa 2020 določa ambiciozne cilje za pametno, vključujočo in trajnostno rast. Pri doseganju teh ciljev je bistvena vloga mladih. Kakovostno izobraževanje in usposabljanje, učinkovito vključevanje na trg dela in večji obseg mobilnosti mladih so ključni dejavniki za **izkoriščanje potenciala vseh mladih** ter doseganje ciljev strategije Evropa 2020.

Blaginja Evrope v prihodnosti je odvisna od mladih. V EU jih je skoraj 100 milijonov, kar je petina vsega prebivalstva[1]. Čeprav sodobna Evropa ponuja nove možnosti, kakršnih prej še ni bilo, se mladi v sistemih izobraževanja in usposabljanja ter pri dostopu na trg dela spoprijemajo z izzivi, ki jih je gospodarska kriza še poslabšala. **Brezposelnost mladih je nesprejemljivo visoka**, saj dosega skoraj 21 %[2]. **Za uresničitev cilja 75-odstotne zaposlenosti** v starostni skupini 20–64 let je treba prehod mladih na trg dela korenito izboljšati.

Ocenjuje se, da se bo do leta 2020 delež vseh delovnih mest, na katerih sta potrebni visoka stopnja usposobljenosti ter zmožnost prilagajanja in inovativnosti, z današnjih 29 % povečal na 35 %. To pomeni 15 milijonov **več delovnih mest, za katera je potrebna visoka stopnja usposobljenosti**[3]. Število delovnih mest, na katerih so potrebna e-znanja, se povečuje, gospodarstvo EU pa ovira pomanjkanje usposobljenih strokovnjakov s področja informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT)[4]. V EU ima visokošolsko izobrazbo manj kot ena oseba od treh (31,1 %[5]), v primerjavi z več kot 40 % v ZDA in več kot 50 % na Japonskem. EU ima manjši delež raziskovalcev med delovno silo kot njeni konkurenti[6]. Krovni cilj EU iz strategije Evropa 2020 je, da do leta 2020 **vsaj 40 % ljudi v starostni skupini 30–34 let zaključi terciarno ali enakovredno izobraževanje**.

Preveč mladih prezgodaj opusti šolanje, kar povečuje tveganje za njihovo brezposelnost ali neaktivnost in revščino ter viša gospodarske in socialne stroške. Trenutno je v starostni skupini 18–24 let v EU delež tistih, ki imajo manj kot višjo sekundarno izobrazbo ter se ne udeležujejo nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja, 14,4 %[7]. Merilo uspešnosti EU je **zmanjšati osip na 10 %**. Evropa mora izboljšati tudi področje **pismenosti**, saj ima 24,1 % 15-letnikov težave z bralno pismenostjo, ta delež pa se je še povečal v zadnjih letih[8].

---

1 Eurostat, 2009, starostna skupina 15-30 let.
2 Eurostat, junij 2010, < 25 let.
3 Napovedi CEDEFOP.
4 Študija eSkills Monitor, Evropska komisija, 2009.
5 Eurostat, 2008, starostna skupina 30-34 let.
6 Študija MORE, Evropska komisija, 2010.
7 Eurostat, 2009.
8 OECD, PISA, 2006.

Mnoge države članice se spoprijemajo z izzivi pri izvajanju nacionalnih strategij za vseživljenjsko učenje, vključno z razvojem **prožnejših učnih poti**, ki bi ljudem omogočile prehajanje med različnimi stopnjami izobrazbe in pritegnile netradicionalne učence.

1.1. Prednostne naloge pobude

Mladi in mobilnost je vodilna pobuda EU za obravnavo izzivov, s katerimi se spoprijemajo mladi, ter podporo mladim pri zagotavljanju njihove prihodnosti v gospodarstvu, temelječem na znanju. Je **okvirni program, ki napoveduje ključne nove ukrepe, krepi obstoječe dejavnosti ter zagotavlja izvajanje drugih dejavnosti** na ravni EU in nacionalni ravni, ob tem pa upošteva načelo subsidiarnosti. Ta pobuda mora prek ustreznih vzvodov koristiti tudi državam kandidatkam. Pobuda bo izkoristila finančno podporo ustreznih programov EU za izobraževanje, mladino in učno mobilnost ter strukturnih skladov. Na podlagi pregleda vseh obstoječih programov se bo razvil bolj celosten pristop k podpiranju pobude Mladi in mobilnost v naslednjem finančnem okviru. Pobuda Mladi in mobilnost se bo izvajala v tesni povezavi z vodilno pobudo „Program za nova znanja in spretnosti in nova delovna mesta“ iz strategije Evropa 2020.

Pobuda bo osredotočena na štiri glavna področja ukrepanja:

- Pametna in vključujoča rast je odvisna od ukrepov v okviru celotnega sistema **vseživljenjskega učenja**, namen katerih je razvoj ključnih kompetenc in kakovostnih učnih rezultatov v skladu s potrebami trga dela. Evropa mora razširiti in obogatiti učne možnosti za mlade kot celoto ter pri tem podpreti pridobivanje znanj in spretnosti z neformalnim izobraževanjem. Pobuda Mladi in mobilnost bo podprla te ukrepe, med drugim s predlogom **priporočila Sveta** za spodbuditev držav članic k **zmanjševanju visokih stopenj osipa**, z **evropskim letom prostovoljstva 2011** ter s **priporočilom Sveta** o **priznavanju neformalnega in priložnostnega učenja**. Komisija poleg tega spodbuja **vajeniško poklicno usposabljanje** in **pripravništvo visoke kakovosti**, saj omogočata pridobivanje učnih izkušenj na delovnem mestu in lažji vstop na trg dela.

- Evropa mora povečati delež mladih udeležencev v **visokošolskem ali enakovrednem izobraževanju**, da bo lahko konkurenčna v gospodarstvu, temelječem na znanju, ter spodbujala inovacije. Evropsko visokošolsko izobraževanje mora postati privlačnejše in bolj odprto za ostali svet in izzive globalizacije, zlasti s spodbujanjem mobilnosti študentov in raziskovalcev. Pobuda Mladi in mobilnost naj bi izboljšala kakovost, privlačnost in odzivnost visokošolskega izobraževanja ter spodbudila širšo in boljšo mobilnost in zaposljivost, med drugim s predlogom **novega programa za reformo in posodobitev visokošolskega izobraževanja**, vključno s pobudo za **primerjavo uspešnosti univerz** in **novo mednarodno strategijo EU** za večjo privlačnost evropskega visokošolskega izobraževanja ter akademsko sodelovanje in komunikacijo z univerzami iz tretjih držav.

- Programi in pobude EU za učno **mobilnost** se bodo pregledali, razširili in povezali z nacionalnimi in regionalnimi viri. Okrepila se bo mednarodna razsežnost. Pobuda Mladi in mobilnost bo podprla prizadevanja, da bi imeli do leta 2020 vsi mladi v Evropi možnost opraviti del izobraževanja v tujini, vključno prek usposabljanja na delovnem mestu. Del svežnja Mladi in mobilnost je predlog **priporočila Sveta za odstranjevanje ovir za mobilnost**, ki ga spremlja „**pregled stanja na področju mobilnosti**“, ki ocenjuje napredek držav članic na tem področju. Vzpostavila se bo posebna **spletna stran Mladi in**

mobilnost z informacijami o mobilnosti in učnih možnostih EU[9], Komisija pa bo predlagala uvedbo **kartice Mladi in mobilnost** za lažjo mobilnost. Nova pobuda znotraj EU „**Tvoja prva zaposlitev EURES**“ bo pomagala mladim pri dostopu do zaposlitvenih možnosti in zaposlovanju v tujini ter spodbujala delodajalce k ustvarjanju novih delovnih mest za mlade mobilne delavce. Komisija bo preučila možnost pretvorbe pripravljalnega ukrepa „Erasmus za mlade podjetnike“ v program za spodbujanje mobilnosti podjetnikov.

- Evropa mora nujno izboljšati **stanje na področju zaposlovanja mladih**. Pobuda Mladi in mobilnost je okvir prednostnih nalog politike za ukrepanje na nacionalni ravni in ravni EU, da se z lažjim prehodom iz šole v zaposlitev ter manjšo segmentacijo trga dela zmanjša brezposelnost mladih. Poseben pomen imajo zlasti **zavodi za zaposlovanje**, spodbujanje **jamstva za mlade**, da se vsem mladim zagotovijo zaposlitev, izobraževanje ali aktivni ukrepi politike trga dela, uvedba **evropskega sistema za spremljanje ponudbe delovnih mest** ter **podpiranje podjetništva med mladimi**.

2. RAZVOJ SODOBNIH SISTEMOV IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA ZA ZAGOTAVLJANJE KLJUČNIH KOMPETENC IN ODLIČNOSTI

Za zagotovitev visokokakovostnega izobraževanja in usposabljanja, vseživljenjskega učenja ter razvoja znanj in spretnosti je treba zagotoviti **bolje usmerjene, trajne in okrepljene ravni naložb** v izobraževanje in usposabljanje. Komisija spodbuja države članice, da svoje naložbe konsolidirajo in po potrebi povečajo njihov obseg ter si hkrati močno prizadevajo za čim optimalnejšo uporabo javnih sredstev. Zaradi pritiska na javne finance je poleg tega pomembno poskrbeti za razvejanost finančnih virov.

Za uresničitev cilja **zmanjšanja osipa na 10 %**, kot je bilo dogovorjeno v okviru strategije Evropa 2020, je treba ukrepati zgodaj in se osredotočiti na preventivne ukrepe, usmerjene na dijake, pri katerih obstaja tveganje opustitve izobraževanja. Komisija bo predlagala **priporočilo Sveta za okrepitev ukrepov držav članic za zmanjšanje stopenj osipa**. Komisija bo poleg tega **vzpostavila strokovno skupino na visoki ravni, ki bo oblikovala priporočila o načinih izboljšanja pismenosti** ter predstavila **sporočilo za okrepitev vzgoje in izobraževanja v zgodnjem otroštvu**.

Mladi se spoprijemajo z vse bolj raznovrstno ponudbo izobraževanj. Biti morajo zmožni sprejemati odločitve na podlagi informacij. Omogočiti jim je treba dostop do **informacij o možnostih izobraževanja in usposabljanja** ter jasno sliko o zaposlitvenih priložnostih, kar je podlaga za upravljanje njihovih poklicnih poti. Nadalje je treba razviti **kakovostne storitve poklicnega svetovanja in usmerjanja** v tesnem sodelovanju z institucijami trga dela, hkrati pa podpreti ukrepe za izboljšanje podobe sektorja in poklicev z zaposlitvenim potencialom.

Na vseh ravneh izobraževalnega sistema je treba spodbujati visoko kakovost učenja in poučevanja. **Ključne kompetence za gospodarstvo in družbo znanja**, kot so učenje učenja, sporazumevanje v tujih jezikih, podjetniška znanja in spretnosti, zmožnost polne izrabe potenciala IKT, e-učenje in računska pismenost[10], so postale še pomembnejše[11]. Komisija bo

---

9 Povezana z obstoječim portalom PLOTEUS o učnih možnostih. Komisija objavlja tudi na portalu „Vaša Evropa“ v razdelku o izobraževanju in mladini, ki zajema informacije o pravicah in možnostih za študente in mlade v Evropi.

10 Komisija bo leta 2010 vzpostavila tematsko delovno skupino oblikovalcev politike in strokovnjakov iz držav članic, ki bodo preučili vzroke za slabe rezultate učencev v matematiki (vključno z računsko pismenostjo) in naravoslovju.

leta 2011 prestavila **sporočilo o kompetencah za vseživljenjsko učenje** ter hkrati pripravila predloge za razvoj skupnega jezika med svetom izobraževanja in svetom dela[12].

Povpraševanje po kvalifikacijah narašča tudi v nizko kvalificiranih poklicih. V skladu z napovedmi naj bi bilo okrog 50 % vseh zaposlitev v letu 2020 še vedno odvisnih od srednje ravni kvalifikacij, pridobljenih s **poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem**. Komisija je v svojem sporočilu o evropskem sodelovanju v poklicnem izobraževanju in usposabljanju[13] iz leta 2010 poudarila nujnost posodobitve tega sektorja. Med prednostnimi nalogami sta pospeševanje poti in prehodnosti med poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter visokošolskim izobraževanjem, kar vključuje razvoj nacionalnih okvirov kvalifikacij, ter ohranjanje tesnih partnerstev s poslovnim sektorjem.

Zgodnje praktične delovne izkušnje so za mlade bistvene pri razvoju znanj in spretnosti ter kompetenc, potrebnih na delovnem mestu[14]. Učenje na delovnem mestu kot oblika **vajeniškega usposabljanja** je učinkovito sredstvo za postopno vključevanje mladih na trg dela. Zagotavljanje vajeniškega usposabljanja in njegova kakovost se močno razlikujeta med državami članicami. Nekatere države so nedavno začele uvajati takšne načrte usposabljanja. Vključenost **socialnih partnerjev** v oblikovanje, organizacijo, izvedbo in financiranje vajeniškega usposabljanja je pomembno za njegovo učinkovitost in ustreznost glede na potrebe trga dela. Te ukrepe je treba nadaljevati, da se razširi nabor znanj in spretnosti v poklicnih poteh ter da se bo lahko **do konca leta 2012 vsaj 5 milijonov mladih v Evropi** vpisalo v vajeniško usposabljanje (ocenjeno trenutno število je 4,2 milijona[15]).

Pridobivanje prvih delovnih izkušenj s **pripravništvom** je za mlade v zadnjih letih postalo pomembnejše, saj jim omogoča, da se prilagajajo potrebam trga dela. Nekatere države članice so poleg tega zaradi zmanjšanega števila novih delovnih mest za mlade sprejele načrte za pridobivanje delovnih izkušenj. Ti načrti morajo biti splošno dostopni in visoke kakovosti, imeti jasne učne cilje ter ne smejo nadomeščati rednih zaposlitev in poskusnih dob.

Vse bolj zaskrbljujoča je brezposelnost diplomantov z različnimi stopnjami izobrazbe in usposobljenosti. Evropski sistemi se le počasi odzivajo na potrebe družbe znanja, saj imajo težave pri prilagajanju učnih načrtov in programov spreminjajočim se potrebam trga dela. Komisija bo leta 2010 predlagala **merilo zaposljivosti EU** kot odgovor na zahtevo Sveta maja 2009.

S pobudo Mladi in mobilnost je poleg tega treba omogočiti mladim, katerih možnosti so omejene in/ali ki so izpostavljeni tveganju socialne izključenosti, bogatejše poklicne poti in učne možnosti za boljše življenjske pogoje. Ti mladi morajo imeti zlasti koristi od številnejših možnosti za **neformalno in priložnostno učenje** ter okrepljenih mehanizmov za priznavanje in **potrjevanje** takšnega učenja v nacionalnih okvirih kvalifikacij. To jim lahko pomaga odpreti vrata do nadaljnjega učenja. Komisija bo predlagala **priporočilo Sveta** za lažje potrjevanje takšne vrste učenja[16].

---

11 Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2006 (UL L 394, 30.12.2006).

12 Evropski okvir za pridobivanje spretnosti, kvalifikacij in poklicnih znanj (ESCO).

13 COM(2010) 296.

14 Glej poročilo na pobudo Evropskega parlamenta avtorice E. Turunen: „*Promoting youth access to the labour market, strengthening trainee, internship and apprenticeship status*“, junij 2010.

15 Poročilo delovne skupine o mobilnosti vajencev, februar 2010 (Evropska komisija).

16 S prostovoljstvom, udeležbo in delovanjem v mladinskih organizacijah ter mladinskim delom je mogoče pridobiti učne izkušnje izven formalnih struktur, ki lahko pomagajo okrepiti ostale dejavnosti

Ključni novi ukrepi:

- **Predlagati osnutek priporočila Sveta o zmanjšanju osipa (2010):** priporočilo bo omogočilo okvir za učinkovit odgovor politike na različne vzroke visokih stopenj osipa. Prednostno bo osredotočeno na preventivne in popravne ukrepe.

- **Vzpostaviti strokovno skupino na visoki ravni za pismenost** (2010), ki bo opredelila učinkovite prakse, ki se v državah članicah uporabljajo za izboljšanje pismenosti dijakov in odraslih, ter oblikovala primerna priporočila.

- **Izboljšati privlačnost, zagotavljanje in kakovost poklicnega izobraževanja in usposabljanja** ter tako znatno prispevati k zaposljivosti mladih in zmanjšanju osipa: Komisija bo konec leta 2010 skupaj z državami članicami in socialnimi partnerji ponovno začela sodelovanje na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja, predlagala pa bo tudi ukrepe na nacionalni in evropski ravni.

- **Predlagati kakovosten okvir za pripravništvo**, vključno z obravnavo pravnih in upravnih ovir za nadnacionalne izmenjave. **Podpreti boljši dostop in udeležbo** v visokokakovostnih pripravništvih, kar vključuje tudi spodbujanje podjetij, da ponudijo pripravniška delovna mesta in so dobra gostiteljska podjetja (npr. s podeljevanjem znaka kakovosti ali nagrad), ter z ureditvami v dogovoru s socialnimi partnerji ali kot del politike družbene odgovornosti podjetij.

- **Predlagati osnutek priporočila Sveta o spodbujanju in potrjevanju neformalnega in priložnostnega učenja** (2011), da se pospešijo ukrepi držav članic za spodbuditev priznavanja znanj in spretnosti, pridobljenih s takšnim učenjem.

3. SPODBUJANJE PRIVLAČNOSTI VISOKOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA ZA GOSPODARSTVO, TEMELJEČE NA ZNANJU

V gospodarstvu, temelječem na znanju, je visokošolsko izobraževanje glavni dejavnik konkurenčnosti gospodarstva, zato je visoka kakovost terciarnega izobraževanja bistvena za doseganje gospodarskih in družbenih ciljev. Zaradi naraščajočega števila delovnih mest, na katerih je potrebna visoka stopnja usposobljenosti, **bo moralo več mladih začeti in dokončati visokošolsko izobraževanje**, da EU doseže cilj strategije Evropa 2020 **40-odstotnega uspešnega zaključka visokošolskega ali enakovrednega izobraževanja**. Poleg tega morajo raziskave s privlačnimi zaposlitvenimi pogoji pritegniti in obdržati več mladih. Za uresničevanje teh projektov bo potreben večstranski pristop, katerega cilj bo posodobitev visokošolskega izobraževanja, ki bo zagotavljal kakovost, odličnost in preglednost ter spodbujal partnerstva v globaliziranem svetu.

Nekatere evropske univerze so med najboljšimi na svetu, vendar ne morejo v celoti izkoristiti svojega potenciala. Visokošolsko izobraževanje je dolgo trpelo zaradi premajhnih naložb, medtem ko se je število študentov znatno povečalo. Komisija poudarja, da je za sodoben in uspešen univerzitetni sistem **skupna naložba v višini 2 % BDP** (javno in zasebno financiranje skupaj) nujen minimum v gospodarstvu, temelječem na znanju [17]. Univerze morajo biti zmožne razvejati svoje prihodke ter sprejeti večjo odgovornost za svojo dolgoročno finančno vzdržnost. Države članice morajo okrepiti svoja prizadevanja za **posodobitev visokošolskega izobraževanja**[18] na področju učnih načrtov, upravljanja in financiranja, in sicer z izvajanjem prednostnih nalog v okviru bolonjskega procesa,

---

pobude Mladi in mobilnost ter spodbudijo udeležbo mladih, ki bi lahko bili drugače izključeni. **Evropsko leto prostovoljstva** 2011 bo zagotovilo nov zagon za nadaljnji razvoj teh dejavnosti.

17 COM(2005) 15.

18 COM(2006) 208.

podpiranjem **novega načrta za sodelovanje in reformo** na ravni EU in osredotočanjem na nove izzive v okviru strategije Evropa 2020.

Ohranjanje visoke stopnje kakovosti je bistvenega pomena za privlačnost visokošolskega izobraževanja. **Zagotavljanje kakovosti** v visokošolskem izobraževanju je treba na evropski ravni okrepiti s spodbujanjem sodelovanja med zainteresiranimi stranmi in institucijami. Komisija bo spremljala napredek in opredelila prednostne naloge na tem področju v poročilu, ki naj bi bilo sprejeto leta 2012, kot odgovor na priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta[19].

V bolj globalnem in mobilnem svetu lahko preglednost glede uspešnosti visokošolskih institucij spodbudi konkurenčnost in sodelovanje ter je lahko spodbuda za nadaljnje izboljšave in posodabljanje. Vendar lahko dajejo obstoječe mednarodne lestvice nepopolno sliko o uspešnosti univerz, če preveč poudarjajo raziskave, hkrati pa izključujejo ostale ključne dejavnike uspešnosti univerz, kot so kakovost učenja, inovativnost, regionalna vključenost in internacionalizacija. Komisija bo leta 2011 predstavila rezultate študije izvedljivosti za **razvoj alternativnega svetovnega sistema za večdimenzionalno razvrščanje univerz**, ki upošteva raznovrstnost visokošolskih institucij.

Za inovacijsko sposobnost Evrope bodo potrebna partnerstva znanja in močnejše povezave med izobraževanjem, raziskavami in inovacijami („trikotnik znanja“). To zajema polno izkoriščanje vloge Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo **(EIT)** ter **dejavnosti Marie Curie**, hkrati pa uporabo izkušenj, pridobljenih z obojim. Komisija bo v tem okviru okrepila in razširila dejavnosti evropske platforme za dialog med univerzami in podjetji (**Forum EU za dialog med univerzami in podjetji**) za zagotovitev večje zaposljivosti študentov in razvoj vloge, ki jo ima izobraževanje v „trikotniku znanja“.

Visokošolsko izobraževanje je vse bolj internacionalizirano. Večja mobilnost, mednarodna odprtost in preglednost so potrebne, da se pritegnejo najboljši študenti, učitelji in raziskovalci ter da se ustvarijo in okrepijo partnerstva in akademsko sodelovanje z univerzami iz drugih delov sveta. Za to bo treba še posebej okrepiti mednarodno sodelovanje, programe in dialog o politikah v visokošolskem izobraževanju. **Sporočilo o ključnih izzivih in ukrepih, potrebnih za visokošolsko izobraževanje v Evropi**, bo z vidika strategije Evropa 2020 predstavljeno leta 2011 ter vključevalo **strategijo EU za internacionalizacijo**[20].

Ključni novi ukrepi:

- **Podpreti reformo in posodobitev visokošolskega izobraževanja s predstavitvijo sporočila (2011), ki bo vzpostavilo nov in okrepljen program za visokošolsko izobraževanje**: ta ukrep bo osredotočen na povečevanje zaposljivosti diplomantov, spodbujanje mobilnosti, vključno med univerzami in podjetji, pospeševanje preglednih in visokokakovostnih informacij o možnostih študija in raziskav ter uspešnosti institucij. Ukrep bo usmerjen tudi na nove možnosti za netradicionalne učence in dostop za prikrajšane skupine, vključno z ustreznim financiranjem. V okviru okrepljenega programa bo predlagana tudi strategija EU za internacionalizacijo, ki bo spodbujala privlačnost evropskega visokošolskega izobraževanja.

- **Vzpostaviti merilo uspešnosti visokošolskega izobraževanja in njegovih rezultatov**: Komisija bo leta 2011 predstavila rezultate študije izvedljivosti za razvoj alternativnega svetovnega sistema za večdimenzionalno razvrščanje univerz, ki upošteva raznovrstnost visokošolskih institucij.

---

19 Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. februarja 2006 o nadaljnjem evropskem sodelovanju pri zagotavljanju kakovosti v visokem šolstvu (2006/143/ES) (UL L 64, 4.3.2006).

20 Sklepi Sveta o internacionalizaciji visokošolskega izobraževanja z dne 11. maja 2010.

- **Predlagati večletni strateški inovacijski program** (2011), ki bo opredelil vlogo EIT v večpolarnem inovacijskem evropskem okviru ter določil prednostne naloge za visokošolsko izobraževanje, raziskave, inovacije in podjetništvo za prihodnjih sedem let.

4. PODPIRANJE ODLOČNEGA RAZVOJA NADNACIONALNE UČNE IN ZAPOSLITVENE MOBILNOSTI MLADIH

Čeprav mobilnost celotnega prebivalstva v EU ni izrazito visoka, sta študij in zaposlitev v tujini posebej privlačna za mlade. Večina „mobilnih“ ljudi v EU je starih med 25 in 34 let. Pripadniki te starostne skupine imajo pogosteje boljše jezikovno znanje in manj družinskih obveznosti. Večja mobilnost je poleg tega posledica vse večje odprtosti meja in bolj primerljivih izobraževalnih sistemov. To gibanje je treba podpreti s številnejšimi možnosti za izpopolnjevanje znanj in spretnosti ali lažjega iskanja zaposlitve za mlade.

4.1. Spodbujanje učne mobilnosti

Učna mobilnost je pomemben način, kako lahko mladi **okrepijo svojo prihodnjo zaposljivost** in pridobijo nove poklicne kompetence, obenem pa dodatno razvijejo svojo vlogo aktivnih državljanov. Pomaga jim pridobiti nova znanja ter razviti nove jezikovne in medkulturne kompetence. Bolj verjetno je, da bodo Evropejci, ki so mobilni v mladosti v obdobju učenja, mobilni tudi pozneje v življenju kot delavci. Delodajalci se zavedajo teh koristi in jih cenijo. Učna mobilnost ima tudi pomembno vlogo pri zagotavljanju večje odprtosti sistemov in institucij izobraževanja in usposabljanja, njihove bolj evropske in mednarodne narave, boljše dostopnosti ter večje učinkovitosti[21]. EU že dolgo uspešno podpira učno mobilnost s pomočjo različnih programov in pobud, med katerimi je najbolj znan program Erasmus[22]. Nadaljnji programi, kot je ustanovitev Evropske prostovoljske enote za humanitarno pomoč, predvidene z Lizbonsko pogodbo, lahko prav tako prispevajo k temu procesu. Za financiranje nadnacionalne učne in delovne mobilnosti nekatere države članice uporabljajo tudi strukturne sklade, zlasti Evropski socialni sklad. Programa Erasmus Mundus in Tempus podpirata mobilnost in izmenjave visokošolskih delavcev in študentov med univerzami v Evropi in izven nje.

Komisija želi z zagotovitvijo sredstev in odpravo ovir pri pridobivanju učnih izkušenj v tujini zagotoviti učno mobilnost *vsem mladim v Evropi do leta 2020*[23].

Z **zeleno knjigo o učni mobilnosti** (julij 2009)[24] se je začelo javno posvetovanje o najboljših načinih za odpravo ovir za mobilnost in zagotavljanje številnejših možnosti za učenje v tujini. Komisija je prejela več kot 3 000 odgovorov, vključno z odgovori nacionalnih in regionalnih vlad ter drugih zainteresiranih strani[25]. To dejstva kaže na splošno razširjeno **željo po večji**

---

21 Za sklicevanje na študije in raziskave glej COM(2009) 329.

22 Mednje spadajo: visokošolsko izobraževanje (Erasmus, Erasmus Mundus, Marie Curie) za študente, doktorande in osebje; visokošolsko izobraževanje in raziskave (Marie Curie, mobilnost znotraj mrež odličnosti in tehnoloških platform); od visokošolskega izobraževanja v podjetja (praksa v okviru programov Erasmus in Marie Curie); poklicno izobraževanje in vajenci (Leonardo); sekundarno izobraževanje (Comenius), izobraževanje odraslih in prostovoljno delo starejših (Gruntvig); kulturne dejavnosti (program Kultura); mladinske izmenjave in prostovoljstvo (Mladi v akciji); prostovoljstvo (Evropska prostovoljska služba v okviru programa Mladi v akciji); civilna družba (program Evropa za državljane) ter pripravljalni ukrep „Erasmus za mlade podjetnike“.

23 http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/about/political/index_en.htm.

24 COM(2009) 329.

25 Za analizo prejetih odgovorov glej delovni dokument služb Komisije SEC(2010) 1047.

učni mobilnosti v vseh delih izobraževalnega sistema (visokošolsko izobraževanje, šole, poklicno izobraževanje in usposabljanje) pa tudi v neformalnem in priložnostnem izobraževanju, kot je prostovoljstvo. Odgovori prav tako potrjujejo, da mnoge ovire za mobilnost ostajajo. Komisija zato v povezavi s tem sporočilom predlaga **priporočilo Sveta o učni mobilnosti** kot izhodišče nove skupne kampanje med državami članicami za dokončno odstranitev ovir za mobilnost. Spremljanje napredka se bo izvedlo s pomočjo „**pregleda stanja na področju mobilnosti**“, ki bo zagotovil primerjalno sliko, kako države članice napredujejo pri premagovanju teh ovir.

Za boljše razumevanje pravic študentov na študiju v tujini Komisija objavlja poleg tega sporočila **smernice o ustrezni sodni praksi Evropskega sodišča**, v katerih so zajeta vprašanja glede dostopa do izobraževalnih institucij, priznavanja diplom in prenosljivosti štipendij, da bi javni organi, zainteresirane strani in študenti lažje razumeli pomen ustaljene sodne prakse.

Ministri za visoko šolstvo iz 46 držav, ki sodelujejo v bolonjskem procesu, so leta 2009 kot referenčno vrednost določili, da mora do *leta 2020 vsaj 20 % tistih, ki bodo diplomirali v evropskem visokošolskem prostoru, preživeti neko obdobje študija ali usposabljanja v tujini*[26]. Komisija bo leta 2010 v odgovor na zahtevo Sveta maja 2009 predlagala uvedbo **meril učne mobilnosti EU** s poudarkom na študentih v visokošolskem izobraževanju ter poklicnem izobraževanju in usposabljanju.

Treba je zagotoviti polno izvajanje evropskih **instrumentov in orodij za podporo mobilnosti**, kot so evropski sistem zbiranja in prenašanja kreditnih točk, evropski okvir kvalifikacij za vseživljenjsko učenje in Europass, da jih bodo mobilni učenci lahko v celoti izkoristili[27]. Za dopolnitev fizične mobilnosti je treba z uporabo IKT in e-učenjem spodbujati virtualno mobilnost. Komisija bo na podlagi obstoječih delov Europassa razvila **evropski potni list znanj in spretnosti**, ki bo omogočil večjo preglednost in zagotovil prenosljivost kompetenc, pridobljenih s formalnim in neformalnim učenjem, v Evropski uniji. V tem okviru se bodo razvila orodja za opredeljevanje in priznavanje usposobljenosti strokovnjakov in uporabnikov IKT, vključno z evropskim okvirom za strokovnost na področju IKT v skladu z strategijo EU za e-znanja[28]. Komisija si bo poleg tega prizadevala za razvoj kartice **Mladi in mobilnost**, ki bo pospešila postopek vključevanja mladih učencev pri selitvi v tujino in zagotovila druge prednosti, kakršne omogočajo nacionalne mladinske ali študentske kartice.

EU finančno podpira mobilnost študentov, raziskovalcev, mladine in prostovoljcev s številnimi programi, čeprav je število mladih, ki jih lahko koristijo, še vedno sorazmerno skromno (okoli 380 000 na leto). Komisija bo **izboljšala učinkovitost in delovanje teh programov** ter podprla celostni pristop k pobudi Mladi in mobilnost v naslednjem finančnem okviru.

Ključni novi ukrepi:

- **Vzpostaviti posebno spletno stran Mladi in mobilnost z informacijami o možnostih učenja in mobilnosti EU** (2010): spletna stran naj bi omogočila popolno preglednost vseh ustreznih programov EU,

---

26 http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communiqué_April_2009.pdf.

27 Zlasti evropski okvir kvalifikacij za vseživljenjsko učenje, Europass, dopolnilo k diplomi Europass, evropski sistem zbiranja in prenašanja kreditnih točk (ECTS, za visokošolsko izobraževanje), evropski sistem kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET) in Youthpass.

28 Napovedano v digitalni agendi – COM(2010) 245; „E-znanja za 21. stoletje“, COM(2007) 496.

možnosti in pravic v zvezi z učno mobilnostjo za mlade. Stran naj bi se razvila postopoma in npr. povezala dejavnosti EU z nacionalnimi in regionalnimi pobudami, zagotavljala informacije o možnostih financiranja, programih izobraževanja in usposabljanja v Evropi (ob upoštevanju tekočega dela na področju orodij za preglednost in obstoječega portala PLOTEUS) ter navajala kakovostna podjetja s pripravniškimi mesti in podobno.

- **Predlagati osnutek priporočila Sveta za spodbujanje učne mobilnosti mladih** (2010), ki bo obravnaval ovire za učno mobilnost na nacionalni, evropski in mednarodni ravni. Podlaga pri tem bodo odgovori na javno posvetovanje v zvezi z zeleno knjigo „Spodbujanje učne mobilnosti za mlade“ leta 2009. **S „pregledom stanja na področju mobilnosti“** se bo redno spremljal in meril napredek držav članic pri odstranjevanju teh ovir.

- **Razviti kartico Mladi in mobilnost** za lažjo mobilnost vseh mladih (tj. študentov, dijakov, vajencev, pripravnikov, raziskovalcev in prostovoljcev), ki bo mobilnim učencem pomagala v postopku vključevanja.

- **Objaviti smernice o sodni praksi Evropskega sodišča glede pravic mobilnih študentov** (2010): to zajema področja, kot so dostop do štipendij, njihovo priznavanje in prenosljivost.

- **Predlagati uvedbo evropskega potnega lista znanj in spretnosti** (2011) na podlagi obstoječih sestavnih delov Europassa, ki bo na pregleden in primerljiv način beležil kompetence, ki jih ljudje pridobivajo v celotnem življenju pri raznovrstnih učnih priložnostih, vključno z e-znanji ter neformalnim in priložnostnim učenjem. Pri tem naj bi se s spodbujanjem priznavanja znanj in spretnosti med državami omogočila lažjo mobilnost.

4.2. Spodbujanje zaposlitvene mobilnosti

Kot je bilo poudarjeno v najnovejšem poročilu Monti[29], delovna mesta v EU ostajajo nezasedena celo v času upada gospodarske rasti. To je delno posledica pomanjkanja delovne mobilnosti v Uniji. Kljub temu večina Evropejcev (60 %) meni, da je mobilnost ljudi v EU pozitivna za evropsko integracijo, 50 % Evropejcev misli, da je pozitivna za trg dela in 47 % jih meni, da je pozitivna za gospodarstvo[30].

Delo v tujini je privlačno zlasti za mlade. Vendar je še vedno veliko ovir, ki v praksi otežujejo prosto gibanje. Te ovire je treba odstraniti, da se **bodo lahko mladi lažje gibali in delali** v Uniji ter pridobivali nova znanja in spretnosti ter kompetence. Mladi ljudje so pogosto pripravljeni delati v tujini, vendar ne izkoristijo zaposlitvenih priložnosti v drugih državah, ker se jih ne zavedajo in ker imajo zaradi selitve stroške. Svetovanje in finančna pomoč za kritje stroškov preselitve mladih kandidatov za delovna mesta v novi državi ter del stroškov vključevanja, ki jih običajno nosi delodajalec, bi prispevala k **boljšemu ujemanju ponudbe delovne sile s povpraševanjem po njej**, hkrati pa bi mladim delavcem zagotovila dragocene **izkušnje ter znanja in spretnosti**.

Navezovanje stikov med mladimi delavci, ki vstopajo na trg dela, in podjetji ne poteka vedno zlahka, zavodi za zaposlovanje pa ne zagotavljajo vedno storitev, prilagojenih mladim, in podjetij ne spodbujajo dovolj k zaposlovanju mladih po vsej Evropi. Zavodi za zaposlovanje ne izkoriščajo v celoti portala **EURES** in zaposlitvenih možnosti, ki jih ponuja, čeprav ga pozna 12 % Evropejcev in sta ga 2 % dejansko že uporabila[31].

Glede na pomanjkanje delovne sile v prihodnosti mora Evropa zadržati čim več **visoko usposobljenih delavcev** in pritegniti tudi ljudi s pravimi znanji in spretnostmi za pričakovano

---

29 „*A new strategy for the single market*“, poročilo avtorja M. Montija, 9. maj 2010, str. 57.

30 „*Geographical and labour market mobility*“, posebni Eurobarometer 337, junij 2010.

31 Posebni Eurobarometer 337, junij 2010.

povečanje povpraševanja po delovni sili. V svetovni tekmi za talente si bo treba posebej prizadevati za pritegnitev visoko usposobljenih migrantov. K sorazmerni privlačnosti delovnega mesta poleg tradicionalne zaposlitvene politike prispeva široka paleta vidikov. Težavo, da se v nekaterih poklicih preveč Evropejcev izseljuje v tujino, dotok priseljencev iz tretjih držav pa je prav tako nezadosten, je treba rešiti na ravni politik. To vključuje **ozaveščanje državljanov o njihovih pravicah pri gibanju v EU**, zlasti na področju koordinacije socialne varnosti in prostega gibanja delavcev, **poenostavljene postopke za koordinacijo socialne varnosti** ob upoštevanju novih vzorcev mobilnosti, odpravljanje ovir za prosto gibanje delavcev (npr. dostop do zaposlitve v javnem sektorju), boljše obveščanje mladih o **najbolj iskanih poklicih**, izboljšanje privlačnosti zaposlitev v poklicih, ki se spopadajo z **begom možganov** (npr. poklici v znanosti in zdravstvu) in opredelitev tistih poklicev v okviru pobude Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta, ki trpijo pomanjkanje in bi bili privlačni za mlade talente v EU in zunaj nje.

Ključni novi ukrepi:

- **Predlagati novo pobudo: „Tvoja prva zaposlitev EURES“** kot pilotni projekt (odvisen od pridobitve potrebne finančne pomoči, ki jo odobri proračunski organ) za pomoč mladim pri iskanju zaposlitve v kateri koli državi članici EU-27 in selitvi v tujino. Iskanje zaposlitve v tujini mora biti enako preprosto kot iskanje zaposlitve v lastni državi: „Tvoja prva zaposlitev EURES“ bo omogočila svetovanje, pomoč pri iskanju zaposlitve in zaposlovanju ter finančno podporo za mlade iskalce zaposlitve, pripravljene delati v tujini, in podjetja (zlasti MSP), ki zaposlujejo mlade evropske mobilne delavce in zagotavljajo obsežen program vključevanja za novo zaposlene. Ta novi instrument mobilnosti naj bi upravljal EURES, evropska mreža za zaposlitveno mobilnost zavodov za zaposlovanje.

- Vzpostaviti **„evropski sistem za spremljanje ponudbe delovnih mest**“ leta 2010, da bodo mladi in zaposlitveni svetovalci vedeli, kje v Evropi so na voljo delovna mesta ter kakšna so potrebna znanja in spretnosti. Evropski sistem za spremljanje ponudbe delovnih mest bo omogočil boljšo preglednost in informacije o razpoložljivih delovnih mestih za mlade iskalce zaposlitve z razvojem sistema obveščanja o povpraševanju po delovni sili ter znanju in spretnostih po vsej Evropi.

- **Spremljati uporabo zakonodaje EU o prostem gibanju delavcev** za zagotovitev, da so v državah članicah spodbujevalni ukrepi za mlade delavce, vključno za tiste v poklicnem usposabljanju, dostopni tudi mladim mobilnim delavcem, ter **leta 2010** z državami članicami **opredeliti področja ukrepanja za spodbuditev mobilnosti mladih** v okviru Tehničnega odbora za prosto gibanje delavcev.

5. OKVIR ZA ZAPOSLOVANJE MLADIH

Čeprav vse države članice izvajajo politike za zaposlovanje mladih in so mnoge sprejele dodatne ukrepe med krizo – pogosto v tesni povezavi s socialnimi partnerji – je potrebno še veliko dela[32][33]. Za rešitev težav, povezanih z demografskimi spremembami, morajo biti ukrepi za **zmanjšanje visoke brezposelnosti mladih** in **dvig stopenj zaposlenosti mladih** v času omejenih javnih proračunov kratkoročno učinkoviti in dolgoročno vzdržni. Na celostni način morajo zajemati zaporedje korakov, ki naj jim mladi sledijo pri prehodu iz izobraževanja v zaposlitev, ter zagotoviti varnostne mreže za tiste, ki so izpostavljeni tveganju

[32] Viri: „*Youth Employment Study*“ (2008), ki navaja glavne politike, ki se izvajajo v vseh državah članicah EU-27. „*Employment Committee report on youth employment*“ (2010) omogoča pregled nedavnih ukrepov v državah članicah.

[33] Zbirka tematskih pregledov OECD o zaposlenosti mladih v izbranih državah OECD (2008–2010).

opustitve izobraževanja ali izgube zaposlitve. Obstoječo zakonodajo EU o varstvu mladih pri delu je treba v celoti ustrezno izvajati[34].

Izkazalo se je, da lahko **odločno usklajevanje politik na evropski ravni** s skupnimi načeli **varne prožnosti** znatno pomaga mladim. Potrebna so **posebna prizadevanja na ravni EU in nacionalni ravni** skupaj z zainteresiranimi stranmi, vključno z zavodi za zaposlovanje, socialnimi partnerji in nevladnimi organizacijami. Utemeljiti jih je treba na naslednjih **prednostnih ukrepih**, katerih namen je zmanjšanje brezposelnosti mladih in izboljšanje njihove zaposljivosti. Prednostni ukrepi naj bi podprli **cilj 75-odstotne zaposlenosti** iz strategije Evropa 2020.

Pomanjkanje primernih zaposlitvenih možnosti za mlade je široko razširjena težava svetovnega gospodarstva. Dvig zaposlenosti mladih v partnerskih in zlasti sosedskih državah EU bo koristil tem državam in imel pozitivne učinke za EU. Zaradi krize in oživitve po njej je zaposlenost mladih stopila še bolj **v osredje svetovnih političnih razprav**, kar prispeva k zbliževanju prednostnih nalog politik in spodbuja njihovo izmenjavo. To dejstvo je bilo poudarjeno v okviru Globalnega pakta o zaposlovanju Mednarodne organizacije dela, priporočil ministrov za delo in zaposlovanje G20, globalne strategije usposabljanja G20 ali foruma mladih OECD.

5.1. Pomoč do prve zaposlitve in začetka poklicne poti

Po zaključku srednje šole morajo mladi najti zaposlitev ali nadaljevati izobraževanje. V nasprotnem primeru jim je treba pomagati z **aktivnimi ukrepi trga dela ali socialnimi ukrepi**, tudi če niso upravičeni do dajatev. To je pomembno zlasti v državah članicah s skromnim številom novih delovnih mest, saj tako mladi niso zgodaj prepuščeni samim sebi. Pri tem je nujno zagotoviti, da imajo mladi širok in zgodnejši dostop do teh ukrepov, tudi če niso prijavljeni kot iskalci zaposlitve. Za mlade iz migrantskih okolij ali posebnih etničnih skupin bodo morda potrebni prilagojeni ukrepi za izboljšanje napredka tega hitro rastočega mladega prebivalstva, ki se pogosto spoprijema z znatnimi težavami na začetku poklicne poti.

Diplomantom poklicnega in visokošolskega izobraževanja je prav tako treba pomagati, da se čim prej zaposlijo za polni delovni čas. Strokovnjaki institucij trga dela, zlasti **zavodov za zaposlovanje**, so usposobljeni, da mlade obveščajo o zaposlitvenih možnostih in jim pomagajo pri iskanju zaposlitve, vendar morajo svojo pomoč prilagoditi posebnim potrebam mladih, še posebej s partnerstvi z institucijami za usposabljanje in izobraževanje, storitvami socialne podpore in poklicnega svetovanja, sindikati in delodajalci, ki lahko zagotovijo takšno pomoč v okviru politike **družbene odgovornosti podjetij**.

Če lahko delodajalci pri zaposlovanju izbirajo med izkušenim delavcem in začetnikom, bodo pogosto izbrali prvega. **Ureditve na področju plač** in **stroškov dela, ki ne spadajo v plačo**, lahko spodbudijo zaposlovanje mladih, ki vstopajo na trg dela, vendar ne smejo povečevati zaposlitvene negotovosti. Pri vzpostavitvi dogovorjene plačne diferenciacije ob vstopu na trg dela lahko imajo pozitivno vlogo kolektivna pogajanja. Takšne ukrepe je treba dopolniti z drugimi prihodki iz delovnega razmerja in dostopom do usposabljanja, da se mladim pomaga obdržati zaposlitev.

---

[34] Komisija bo kmalu predstavila analizo (v obliki delovnega dokumenta služb Komisije) o uporabi Direktive Sveta 94/33/ES z dne 22. junija 1994 o varstvu mladih ljudi pri delu.

Mlad se pogosto zaposlujejo na delovnih mestih z **začasnimi pogodbami o zaposlitvi**, kar podjetjem omogoča, da preskusijo znanja, spretnosti in produktivnost delavcev, preden jim ponudijo zaposlitev za nedoločen čas. Vendar je začasna pogodba prepogosto zgolj poceni nadomestilo za stalno zaposlitev, zlasti v državah, kjer se ureditve v zvezi s prekinitvijo delovnega razmerja znatno razlikujejo glede na vrsto pogodbe (tj. odpravnina, odpovedni roki, možnost pritožbe na sodišču). To povzroča **segmentacijo trga dela**, zaradi katere številni mladi prehajajo iz ene začasne zaposlitve v drugo in v občasna obdobja brezposelnosti, hkrati pa imajo le malo možnosti za prehod v stabilnejšo zaposlitev za nedoločen čas, njihovi prispevki v pokojninsko blagajno pa so pomanjkljivi. Mlade ženske so posebej izpostavljene pastem takšne segmentacije. Neprekinjeno uporabo takšnih pogodb je treba omejiti, saj škodi rasti, produktivnosti in konkurenčnosti[35] ter ima dolgotrajne negativne učinke na zbiranje človeškega kapitala in sposobnost zaslužka, ker mladi z začasno zaposlitvijo pogosteje prejemajo nižje plače in se manj usposabljajo. Možna rešitev je uvedba fiskalnih spodbud za podjetja, da bi uporabljala pogodbe za nedoločen čas ali prehajala z začasnih pogodb na pogodbe za nedoločen čas. Za nadaljnjo osvetlitev tega posebnega vprašanja bo Komisija leta 2010 predstavila **podrobno analizo dejavnikov, ki vplivajo na učinke trga dela** za mlade ter tveganje za segmentacijo trga dela, ki prizadeva mlade.

5.2. Pomoč ogroženim mladim

Kazalniki učinkovitosti delovanja trga dela za mlade ne odražajo v celoti dejstva, da osupljivih 15 % Evropejcev, starih 20–24 let, nima zaposlitve in se ne izobražuje (mladi NEET: mladi, ki niso zaposleni ter se ne izobražujejo in ne usposabljajo) ter je izpostavljeno tveganju trajne izključenosti s trga dela in odvisnosti od dajatev. **Tej skupini mladih je treba zagotoviti primerne možnosti za povratek v izobraževanje in usposabljanje, če je to potrebno, ali jim pomagati navezati stike s trgom dela**, zato je bistveno, da se ta težava obravnava prednostno. Odločno si je treba prizadevati tudi za čim večjo zaposlenost **mladih invalidov** ali mladih z zdravstvenimi težavami, da se čim bolj zmanjša tveganje neaktivnosti ali socialne izključenosti v prihodnosti. Pri krepitvi in usklajevanju takšnih prizadevanj imajo odločilno vlogo zavodi za zaposlovanje. Ena izmed možnosti je razvoj partnerstev in sporazumov z delodajalci za odobritev posebne pomoči za zaposlovanje ogroženih mladih.

5.3. Zagotavljanje ustreznih mrež socialne varnostni za mlade

Za **dejavno vključevanje** mladih s posebnim poudarkom na najbolj ranljivih skupinah je potrebna kombinacija ustrezne dohodkovne podpore, vključujočih trgov dela in dostopa do kakovostnih storitev[36]. Veliko brezposelnih mladih nima dostopa do dajatev za brezposelnost ali druge dohodkovne podpore, zlasti če so brez delovnih izkušenj. Za rešitev tega vprašanja je treba **dostop do socialne podpore** po potrebi **zajamčiti** in, **če je to potrebno, razširiti**, da se zagotovi dohodkovna varnost, hkrati pa je treba z uspešnimi in učinkovitimi **ukrepi za aktivacijo** in **pogojevanjem** takšne pomoči zagotavljati dodeljevanje dajatev samo tistim mladim, ki aktivno iščejo zaposlitev ali se nadalje izobražujejo ali usposabljajo. To je ključnega pomena, da se izognemo pastem odvisnosti od dajatev. Pri posodabljanju sistemov socialne varnosti je treba upoštevati ta negotovi položaj mladih.

---

35 Glej Direktivo 1999/70/ES.

36 Priporočilo Komisije o dejavnem vključevanju oseb, izključenih s trga dela, z dne 3. 10. 2008 (UL L 307, 18.11.2008), ki ga je podprl Svet 17. decembra 2008 in Evropski parlament v svoji resoluciji z dne 6. maja 2009.

Vse več mladih prejema (trajne) **invalidnine**. Nekateri se sicer verjetno ne morejo zaposliti za polni delovni čas tudi na ustrezno prilagojenih delovnih mestih, drugi pa bi se lahko s primerno oblikovanimi politikami za aktivacijo vrnili na trg dela.

5.4. Spodbujanje podjetništva in samozaposlovanja mladih

Doživljenjska zaposlitev pri istem delodajalcu gotovo ne bo več pravilo: večina delavcev bo večkrat zamenjala podjetje, največji delež sedanjih in prihodnjih delovnih mest pa predstavljajo MSP in mikropodjetja. Poleg tega je samozaposlitev pomembno gibalo podjetništva in lahko tako znatno prispeva k ustvarjanju delovnih mest, zlasti v storitvenem sektorju.

Samozaposlitev je za mlade dragocena priložnost, da izkoristijo svoja znanja in spretnosti ter oblikujejo svojo lastno zaposlitev. Takšno možnost morajo torej resno upoštevati tisti, ki mladim pomagajo pri načrtovanju poklicnih poti. Zanimanje mladih za podjetništvo in njihov podjetniški potencial je treba močno spodbuditi z razvijanjem podjetniške miselnosti in naravnanosti v izobraževanju in usposabljanju. Ta proces morata podpreti javni in zasebni sektor. Zato mladi potrebujejo več možnosti za pridobitev podjetniških izkušenj, podporo in **svetovanje glede poslovnega načrta, dostop do zagonskega kapitala in spremljanje v začetnem obdobju**. Zavodi za zaposlovanje imajo tudi tu pomembno vlogo pri obveščanju in svetovanju mladim iskalcem zaposlitve o možnostih za podjetništvo in samozaposlitev.

Ključni novi ukrepi:

Komisija bo:

- ob upoštevanju omejitev javne porabe skupaj z državami članicami **opredelila najučinkovitejše podporne ukrepe** (vključno s posredovanjem zaposlitve, programi usposabljanja, subvencijami za zaposlovanje in ureditvami na področju plač), varnostne ukrepe in dajatve v povezavi z ukrepi za aktivacijo ter predlagala ustrezne ukrepe za nadaljnje spremljanje;

- vzpostavila **sistem za spremljanje položaja mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo in ne usposabljajo (NEET),** na podlagi podatkov, primerljivih na ravni EU, za podporo razvoju politik in vzajemnemu učenju na tem področju;

- **s pomočjo programa PROGRESS ustanovila nov program vzajemnega učenja za evropske zavode za zaposlovanje** (2010) ter jim tako pomagala doseči mlade in razširiti obseg posebnih storitev, prilagojenih mladim. S tem programom se bodo opredelili bistveni elementi dobrih praks zavodov za zaposlovanje, poleg tega pa se bo okrepila prenosljivost elementov takšnih praks;

- **okrepila dvostranski in regionalni dialog o politikah za zaposlovanje mladih** s strateškimi partnerji EU in evropskim sosedstvom ter v okviru mednarodnih forumov, zlasti z Mednarodno organizacijo dela, OECD in G20;

- spodbudila večjo rabo pomoči za **morebitne mlade podjetnike prek novega evropskega instrumenta za mikrofinanciranje v okviru programa Progress**[37]. Ta instrument zagotavlja dostopnost in razpoložljivost mikrofinanciranja za tiste, ki želijo ustanoviti ali nadalje razviti svoje podjetje, vendar imajo težave pri dostopu do običajnega trga posojil. V številnih državah članicah bodo lahko mnogi mladi mikropodjetniki, ki želijo pridobiti sredstva iz instrumenta za mikrofinanciranje, koristili tudi svetovanje in inštruiranje ESS.

V okviru strategije Evropa 2020 in evropske strategije zaposlovanja se morajo države članice osredotočiti na:

[37] http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sl&catId=836.

- zagotavljanje, da imajo vsi mladi zaposlitev, se nadalje izobražujejo ali so deležni ukrepov za aktivacijo **v štirih mesecih po zaključku šolanja** kot „**jamstvo za mlade**“. Zato so države članice pozvane, da opredelijo in odpravijo pravne in upravne ovire, ki bi lahko preprečevale dostop do teh ukrepov za mlade, ki so neaktivni, vendar ne zaradi vzrokov, povezanih z izobraževanjem. Pri tem bo pogosto potrebna večja podpora zavodov za zaposlovanje, ki bodo svoja orodja prilagodili potrebam mladih;

- omogočanje dobrega **ravnotežja med pravicami do dajatev in usmerjenimi ukrepi za aktivacijo** na podlagi vzajemnih obveznosti, da se prepreči morebitna izključenost mladih in zlasti najbolj ranljivih med njimi iz sistemov socialne varnosti;

- uvajanje **„enkratne“ pogodbe za nedoločen čas** na segmentirane trge dela, in sicer z dovolj dolgo poskusno dobo in postopnim pridobivanjem pravic do zaščite iz zaposlitve, dostopa do usposabljanja, vseživljenjskega učenja in poklicnega svetovanja za vse zaposlene. Uvajanje minimalnih dohodkov posebej za mlade in pozitivno diferenciranih stroškov dela, ki ne spadajo v plačo, lahko poveča privlačnost zaposlovanja mladih za nedoločen čas in pomeni rešitev za segmentacijo trga dela v skladu s skupnimi načeli prožne varnosti.

6. IZKORIŠČANJE CELOTNEGA POTENCIALA PROGRAMOV FINANCIRANJA EU

Cilje pobude Mladi in mobilnost že podpira več obstoječih programov. Na področju izobraževanja in usposabljanja so program vseživljenjskega učenja (ki zajema programe Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius in Grundtvig), Mladi v akciji, Erasmus Mundus, Tempus in dejavnosti Marie Curie usmerjeni na posebne ciljne skupine. Cilje teh programov je treba okrepiti, utemeljiti in bolje uporabiti pri podpiranju ciljev pobude Mladi in mobilnost.

Učitelji, vodje usposabljanja, raziskovalci in mladi delavci so lahko **pospeševalci mobilnosti** na različnih ravneh: mlade lahko spodbujajo k udeležbi v programih mobilnosti, pripravljajo udeležence, navezujejo stike z gostiteljsko institucijo, organizacijo ali podjetjem. Komisija bo v okviru prihodnje generacije programov mobilnosti predlagala večji poudarek na mobilnosti pospeševalcev, kot so učitelji in vodje usposabljanja, kot zagovornikov mobilnosti.

Komisija bo preučila možnost pospeševanja **podjetniške** mobilnosti za mlade, zlasti z večjo mobilnostjo pri opravljanju delovnih praks v okviru programa Erasmus, spodbujanjem podjetniškega izobraževanja na vseh stopnjah izobraževalnega sistema in v EIT, večjo udeležbo podjetij v dejavnostih Marie Curie in podpiranjem pobude „**Erasmus za mlade podjetnike**“.

Vendar ti programi sami ne bodo mogli zadostiti vsem potrebam. Zato je treba **združiti različne vire financiranja** in **zagotoviti širšo udeležbo** javnih organov, civilne družbe, podjetij in drugih, ki bodo podprli cilje pobude Mladi in mobilnost, da se tako doseže potrebna kritična masa.

Evropski socialni sklad (ESS) mladim znatno pomaga, saj je glavni finančni instrument v podporo brezposelnosti mladih, podjetništvu in učni mobilnosti mladih delavcev za preprečitev osipa in dvig ravni usposobljenosti. Od 10 milijonov upravičencev, ki jih ESS podpira vsako leto, je tretjina mladih, poleg tega pa mladi koristijo okoli 60 % vsega proračuna ESS v višini 75 milijard EUR za obdobje 2007–2013 poleg nacionalnega sofinanciranja. ESS z 20,7 milijarde EUR znatno podpira tudi reforme sistemov izobraževanja in usposabljanja držav članic in udeležbo v vseživljenjskem učenju.

Glede na izrazito poslabšanje položaja mladih od nastanka programov ESS dalje pa je treba **čim bolj izkoristiti potencial ESS**. Komisija bo zato ocenila sedanje ukrepe ESS in nato skupaj z državami članicami opredelila ključne ciljne ukrepe in ukrepe politike, ki nujno

potrebujejo podporo ESS. To se bo izvedlo na podlagi poročil o ESS in s pomočjo večstranskega nadzora iz strategije Evropa 2020. Pospešiti je treba tudi ozaveščanje, da mladi lahko čim bolj izkoristijo možnosti ESS.

Komisija bo skupaj z državami članicami in regijami preučila, kako se lahko zagotovi boljša podpora za zaposlovanje mladih, možnosti izobraževanja in infrastrukturo v visokem šolstvu s pomočjo ostalih strukturnih in kohezijskih skladov, zlasti Evropskega sklada za regionalni razvoj. Poleg tega se bo zagotovilo nadaljnje koriščenje programa PROGRESS in novega evropskega instrumenta za mikrofinanciranje, kakor bi bilo treba storiti tudi za nacionalno in regionalno financiranje.

Kot dopolnitev k načrtom držav članic Komisija preučuje tudi možnost uvedbe **instrumenta študentskih posojil** na ravni EU v sodelovanju z Evropsko investicijsko banko. Večja razpoložljivost študijskih posojil za mlade bi pospešila čezmejno mobilnost v izobraževanju, vključno z možnostjo opravljanja celotnega študijskega programa v tujini. Zagotoviti je treba dopolnjevanje z obstoječimi programi EU za izobraževanje in usposabljanje. O tem se trenutno izvaja študija, njeni rezultati pa naj bi bili znani leta 2011.

Komisija je v svojem nedavno sprejetem sporočilu „Evropska digitalna agenda“[38] napovedala, da bo predlagala ukrepe za „lažji in hitrejši“ dostop do sredstev EU za raziskave v IKT, s čimer bodo privlačnejša za MSP in mlade raziskovalce.

Za razvoj **celostnega pristopa** v finančnem okviru za obdobje po letu 2013 v podporo strategiji Mladi in mobilnost se bo izvedel usklajen **pregled obstoječih programov za izobraževanje in usposabljanje**. Namen tega pregleda je mladim v Evropi **zagotoviti več možnosti za učenje in mobilnost** ter hkrati **podpreti posodobitev sistemov izobraževanja in usposabljanja** ter razvoj **mladinskega sektorja**, zlasti z nadnacionalnimi in mednarodnimi projekti in mrežami za sodelovanje. To bi zajemalo vzpostavitev partnerstev na področju izobraževanja, ukrepe za izgradnjo zmogljivosti, mednarodni dialog o politikah in spodbujanje Evrope kot privlačnega študijskega in raziskovalnega prostora.

Komisija bo septembra 2010 **začela javno posvetovanje**, da bodo lahko vse zainteresirane strani izrazile svoja mnenja o programih izobraževanja in usposabljanja v prihodnosti. Predloge bo predstavila leta 2011.

V naslednjem programskem obdobju je treba **pomoč ESS** še tesneje povezati s prednostnimi nalogami politike integriranih smernic ter cilji za zaposlovanje in izobraževanje iz strategije Evropa 2020 na ravni EU in nacionalni ravni.

Ključni novi ukrepi:

- Zaradi vse večjega pomena tega vprašanja bodo Komisija in države članice preučile ukrepe pomoči ESS in oblikovale **predloge za večjo ozaveščenost o potencialu ESS ter njegovo čim večjo izkoriščenost** v podporo mladim.

- **Države članice bi morale zagotoviti, da ESS s hitrimi ukrepi podpre** mlade in doseganje ciljev iz strategije Evropa 2020. Komisija bo opredelila dobre prakse za učinkovito rabo denarja za pospešitev možnosti zaposlovanja mladih in zagotovitev njegove širše uporabe v programih držav članic.

[38] COM(2010) 245.

- Septembra 2010 **začeti pregled vseh ustreznih programov EU** za učno mobilnost in izobraževanje, vključno prek javnega posvetovanja z zainteresiranimi stranmi, ter leta 2011 oblikovati predloge za novi finančni okvir.

- **Preučiti izvedljivost uvedbe instrumenta študentskih posojil na ravni EU** v sodelovanju s skupino EIB in drugimi finančnimi institucijami, da se kot dodatek načrtom držav članic okrepi nadnacionalna mobilnost študentov in zagotovi boljši dostop do visokošolskega izobraževanja za mlade. Rezultati študije izvedljivosti naj bi bili znani leta 2011.

7. SPREMLJANJE IN POROČANJE

Komisija in države članice morajo sodelovati pri nadaljnjem spremljanju pobude Mladi in mobilnost v okviru nadaljnjega spremljanja strategije Evropa 2020, obstoječih ureditev za strateški okvir za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju („ET 2020“), evropske strategije zaposlovanja in strategije EU za mlade[39]. Nove **integrirane smernice** in zlasti smernice za zaposlovanje zagotavljajo okvir za usklajene ukrepe politike, za katere so večinoma odgovorne države članice. Komisija bo države članice pri oblikovanju in izvajanju ukrepov podprla s **financiranjem** in **odprto metodo koordinacije**, in sicer z okrepljenim **vzajemnim učenjem** in **medsebojnimi pregledi** z nacionalnimi vladami, regionalnimi in lokalnimi oblikovalci politike in drugimi zainteresiranimi stranmi in strokovnjaki, ter z rednim spremljanjem programov ESS in sodelovanjem pri njihovem izvajanju.

Ukrepi, napovedani v tem sporočilu, se bodo **pregledovali in posodabljali v obdobju** do leta 2020.

8. INFORMACIJSKA KAMPANJA

Komisija bo leta 2010 začela **informacijsko kampanjo** za podporo pobudi Mladi in mobilnost v naslednjem desetletju. Kampanja bo zajemala posebno **akcijo ozaveščanja o zaposlovanju mladih** leta 2011, ki bo usmerjena na mlade državljane in zainteresirane strani na trgu dela v državah članicah, ter se bo osredotočila na nacionalna in evropska prizadevanja za izboljšanje negativnih gibanj na področju brezposelnosti mladih ter spodbujanje mladih k koriščenju priložnosti. V kampanjo se bodo dejavno vključili nacionalni in regionalni organi, podjetniški sektor, zlasti MSP, in druge zainteresirane strani.

[39] COM(2009) 200.

9. SKLEP

Vodilna pobuda Mladi in mobilnost iz strategije Evropa 2020 postavlja mlade v središče načrta EU za oblikovanje gospodarstva, temelječega na znanju, raziskavah in inovacijah, visokih stopnjah usposobljenosti, znanj in spretnosti, usklajenih s potrebami trga dela, prilagodljivosti in ustvarjalnosti, vključujočih trgih dela in dejavnem udejstvovanju v družbi. Vsi ti dejavniki so bistveni za blaginjo Evrope v prihodnosti. Države članice in po potrebi tudi države kandidatke morajo nujno ukrepati na nacionalni in regionalni ravni ter ravni EU za rešitev težav mladih, ki so opredeljene v tem sporočilu, ter pripraviti svoje sisteme izobraževanja in usposabljanja ter strukture trga dela na oživitev gospodarstva in obdobje po njem. Glede na globalno naravo teh izzivov je treba spodbujati dialog, izmenjave in sodelovanje z zunanjimi partnerji EU. Za uspešnost te pobude Komisija računa na podporo ostalih evropskih institucij ter dejavno udeležbo vseh zainteresiranih strani.